

EXPUNERE DE MOTIVE

Prezenta propunere legislativă dorește să aducă în atenție problema cetățenilor români rămași în teritoriul ocupat al Basarabiei, la 28 iunie 1940, respectiv în primăvara și vara anului 1944, sau care ulterior au fost strămutați forțat în Uniunea Sovietică și care au fost supuși persecuțiilor politice ale regimului stalinist, mai exact internării în Gulag sau deportării în Siberia și Kazahstan.

Până la ora actuală, o parte dintre foștii deținuți politici și deportații aflați încă în viață și-au redobândit cetățenia română la care, de fapt, ei nu au renunțat niciodată. Discutăm în prezent de o cifră de circa 350 de persoane. Spre deosebire însă de persoanele care au suferit persecuții politice din partea regimului comunist instaurat în România la 6 martie 1945, de prizonierii de război sau de persoanele care au fost ridicate de pe teritoriul statului român în granițele impuse prin Tratatul de pace de la Paris din 1947 și deportate sau deținute în URSS, persoanele pe care le reprezentăm nu sunt considerate a beneficia de prevederile Decretului-Lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat.

Deși art. 1 alin. (2) lit. a specifică cât se poate de clar că „De aceleași drepturi beneficiază și persoana care: a) a fost deportată în străinătate după 23 august 1944”, iar art. 12 alin. (1) adaugă că „Beneficiază de prevederile prezentului decret-lege și cetățenii români cu domiciliul în străinătate”, până în prezent, basarabenii, au fost excluși de la aplicarea acestui decret-lege. Se creează astfel o discriminare între cetățenii români care au fost deportați sau deținuți de regimul sovietic, deoarece în timp ce prizonierii de război și persoanele ridicate spre a fi deținute sau deportate în URSS din România de la vest de Prut beneficiază de efectele decretului-lege, iar persoanele care au suferit aceleași persecuții la est de Prut nu sunt luate în considerare.

Discriminarea aceasta este cu atât mai evidentă cu cât Pactul Ribbentrop-Molotov a fost denunțat de toate părțile relevante ca ilegal, nul și neavenit, inclusiv de către Sovietul Suprem al URSS în anul 1989, așa că de jure modificarea graniței dintre România și Uniunea Sovietică s-a produs în anul 1947, odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de pace de la Paris dintre România și Puterile Aliate. Până la acel moment, chiar dacă teritoriile Basarabiei, Bucovinei de Nord și ținutului Herței s-au aflat anexate de facto Uniunii Sovietice între 1940 și 1941, precum și din

1944 încolo, ele continuau să reprezinte, din punctul de vedere al dreptului internațional, teritoriul României. Este de notat că până în anul 1947 pe teritoriul românesc ocupat avuseseră deja loc numeroase arestări și internări în Gulag, precum și primul val de deportare în masă, cel din 13 iunie 1941.

De asemenea, trebuie notat că, spre deosebire de alte situații de transfer de teritorii între state, de la războiul franco-prusian din 1870 la Unirea Transilvaniei cu România sau la Tratatul româno-bulgar de la Craiova din 7 septembrie 1940, locuitorilor din Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herței nu li s-a oferit niciodată dreptul de a opta pentru cetățenia pe care doresc să o aibă.

Prin urmare, chiar dacă în 1947 granița de pe Prut dobândea recunoaștere internațională, cetățenii români rămași în fostul teritoriu românesc nu au renunțat niciodată la statutul lor de cetățeni ai României. Astfel, ei erau cetățeni români la momentul persecuției intervenite mai târziu, cum ar fi de exemplu deportarea în masă din iulie 1949, iar exceptarea for de la aplicarea Decretului-Lege nr. 118/1990 devine inexplicabilă.

Atrag de asemenea atenția că nici limitele temporale nu sunt atât de stricte, decât în aparență. Astfel, Decretul-Lege nr. 118/1990 amintește în titlul său de dictatura instaurată la 6 mai 1945 și în cuprinsul său se referă la persoane deținute sau deportate în URSS după 23 august 1944, respectiv la prizonierii de război. În ce privește această ultimă categorie, este clar că Armata Roșie nu a luat prizonieri de război doar în acel interval dintre lovitura de stat de la 23 august 1944 și semnarea armistițiului în luna septembrie, ci și anterior, încă de la declanșarea ostilităților la 22 iunie 1941. Prin urmare, nici 6 mai 1945, nici 23 august 1944 nu sunt limite stricte, ci mai degrabă orientative și țin și de momentul adoptării Decretului-Lege 118 în forma sa inițială, cu aproape doi ani înainte de destrămarea URSS.

Pentru toate aceste considerații, cred că se impune o amendare a Decretului-Lege nr. 118/1990, astfel încât la art. 1 alin. (2) lit. a să precizeze că: „De aceleași drepturi beneficiază și persoana care: a) a fost deportată sau deținută în fosta Uniune a Republicilor Sovietice Socialiste, prin decizii ale autorităților acesteia, înainte sau după 23 august 1944”.

Subliniez că pe lângă efectul reparator al unei astfel de modificări legislative, efortul bugetar necesar implementării sale ar fi unul minim, deoarece, așa cum vă spuneam, la atâtea decenii după evenimentele din perioada celui de-al doilea război mondial și a terorii staliniste, mai

sunt în viață în Republica Moldova circa 350 de foști deportați și de foști deținuți politici care au urmat procedura de redobândire a cetățeniei române.

Având în vedere toate aceste motive, apreciez necesară elaborarea acestei propuneri legislative, care să reprezinte un prim pas reparator și compensator pentru puținii foști deportați și deținuți politici care au mai rămas încă în viață.

Inițiator:

Deputat PMP

Petru Movilă

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'P. Movila', written in a cursive style.